

N:o 10.

Ank. till Riksd. Kansli den 2 Mars 1875, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 3, med anledning af Herr Jan Anderssons motion (N:o 112) angående omorganisering af landtbruksskolorna i riket.

Uti en af Herr Jan Andersson väckt och till Utskottet öfverlemnad motion (N:o 112) föreslår motionären, att en underdånig skrifvelse måtte aflåtas till Kongl. Maj:t, med anhållan om utredning till nästa riksdag af frågan om och i hvad mån våra landtbruksskolor i de orter, der landsting och hushållningssällskap finna tiden vara inne att vidtaga sådan anordning; skulle kunna omorganiseras i syfte att motsvara på en gång folkhögskolans ändamål och den mindre jordbrukarens fortfarande behof af praktisk underbyggnad i ämnen direkt hörande till hans yrke, en förening som, enligt motionärens förmenande, borde underlättas derigenom, att, då i allmänhet tillräckligt utrymme vid landtbruksskolorna nu finnes, särskild kostnad för nybyggnad eller ombyggnad icke i någon afsevärdare mån behöfde ifrågakomma.

Motiveringen till detta förslag röjer synbarligen, att motionären i icke ringa mån påverkats af farhågan för fortvaron af våra landtbruksskolor, enär under senare åren omständigheter inträffat, som på en och annan ort till viss grad framkallat frågan om deras vara eller icke vara. En antydan härom har synts Utskottet ligga dels i påpekandet af svårigheten att erhålla det fastställda antalet lärlingar, dels i erinringen derom, att antalets fyllande kunnat betingas endast derigenom, att man frångått förut med afseende å dessa lärlingar fastställda bestämmelser och principer, hvarmed motionären synes hafva åsyftat, att då åldern för vinnande af inträde vid berörda skolor, i det för dem gällande reglemente af den 27 Mars 1863, förut föreskrifvits vara "efter fullgjord beväringsskyldighet", densamma nu måst nedsättas till 18 år, eller till och med derunder, såsom fallet är särskildt — men som man bör antaga endast tillfälligtvis — beträffande landtbruksskolan i Jemtland. Allt detta har synts

motionären innebära ett sjukdomstecken, häntydande på behovet af förändring. Ytterligare synes motionären hafva hemtat stöd för sitt förslag från det antagandet, att undervisningen vid merberörda skolor uteslutande skulle afse bildande af skicklige rättare, hvilket dock ingalunda är förhållandet, enär af redogörelserna synes, hvilket också öfverensstämmer med hufvudtanken vid dessa skolors inrättande, att ganska många af deras elever, efter slutad kurs, afgått till skötande af eget eller deras fäders jordbruk. Hvad som likaledes synes hafva legat till grund för motionärens framställning, är den der och hvar rådande åsigten, att landtbruksskolorna ännu ej stå i det samband med menigheterna i orten, att de — såsom önskligt hade varit, och uppburna af deras fulla förtroende — inom sig egde tillräcklig lifskraft. Till vinnande af en lycklig förändring härutinnan, och för att på samma gång, med någon lindring i de önsesidiga kostnaderna, tillgodose det stigande behovet af allmän humanistisk bildning, har motionären yrkat, att undervisning i folkhögskolans ämnen och med för densamma oförändrade läseterminer, skulle meddelas vid sidan af den nu för landtbruksskolan reglementerade, således så till sägandes på två linier.

Utskottet vill icke förneka, att mycket behjertansvärdt kan ligga i motionärens förslag, men föreställer sig att detsammans realiserande måste komma att stöta på alltför stora praktiska hinder. Folkhögskolans verksamhet går i en helt annan riktning än den, som hufvudsakligen afses med våra landtbruksskolor och — äfven om man finner den omständigheten, att den ena läroanstalten inrymmer en undervisningskurs af endast några få månader under vintern med så kallade fria föredrag, der hvar och en lär sig hvad han *förmår* och *vill*, under det den andra har sin fastställda lärokurs för 2 år med pensa och examina vid lärokursernas afslutande, allt olikheter som måste störande inverka på ena eller andra hållet — så har erfarenheten visat tillräckligt många prof på det pedagogiskt oriktiga uti att alltför mycket belasta en tillämpningsskola, sådan som landtbruksskolan hos oss är, med ämnen af rent humanistisk art. Skulle man ändock vilja, åtminstone i någon mån, frånträda hvad som i detta fall kan sägas redan vara en stadgad princip, så vore väl då bättre att förena landtbruksskolan med den så kallade högre folkskolan, hvars natur gör den vida mera lämplig för en sådan förening. Emellertid må Utskottet gerna hafva uttalat såsom särdeles önskvärdt, att i rikets landtbruksskolor äfven meddelades undervisning i kommunallagarne, som det för hvarje jordbrukare, i hvilken ställning han än kommer, är nödvändigt att känna, äfvensom i naturlära. Erfarenheten från en och annan af våra landtbruksskolor, der dessa ämnen redan ingå i undervisningsschemat, bestyrker att saken går väl för sig och burit god frukt.

Men är nu också en sådan förändring, som den af motionären föresla gna, af behovet påkallad? Utskottet tror det för sin del icke. Folkhög-

skolan går sin väg framåt, stadigt och jemnt, hvilket bäst visar sig deraf, att vi på den korta tiden af densammans tillvaro redan här i landet hafva 11 folkhögskolor med tillsammans 390 elever. Den behöfver således icke stödet af den föreslagna föreningen, och hvad landtbruksskolorna beträffar, så visar sig af de redogörelser för dessas verksamhet, som kommit Utskottet till del, att af rikets 27 landtbruksskolor, der lokalerna i öfrigt ej äro rymligare tilltagna än de behöfva vara för nu varande behof, 16 haft flere lärningar än reglementet föreskrifver såsom det högsta antalet, 7 hafva haft fulla antalet 12, och endast 4 hafva haft mindre än det föreskrifna, nemligen landtbruksskolan i Stora Kopparbergs län 10, i Westernorrlands län 7, i Norrbottens 2 och i Jemtlands ingen. Detta missgynnande förhållande, som anses hafva sin hufvudsakliga orsak uti de i de nordliga länen nu pågående skogsarbetena och den goda arhetsförtjenst deraf hemtas, lärer väl dock icke kunna anses annat än såsom af mera tillfällig natur, egnadt att upphöra i den mån som äfven den större allmänheten i orten lär sig inse och erkänna nyttan och fördelen af att ega dessa undervisningsanstalter, som opinionen dessutom tydligen låtit förstå att den ej önskar få mot något annat utbytta, äfvensom i den mån förbättrade kommunikationer hinna medverka till en klarare uppfattning af detta ämne. I hvad fall som helst har det nu senast vidrörda missförhållandet icke synt Utskottet tillräckligt att motivera den underdåniga framställning motionären begärt, hvadan Utskottet

icke anser sig kunna tillstyrka bifall till Herr Jan Anderssons motion.

Stockholm den 2 Mars 1875.

På Utskottets vägnar:

Robert De la Gardie.
